

**Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської військової адміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка**

Кафедра теорії і методики трудового навчання та технологій

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із навчально-педагогічної роботи

Марія БОДНАР

2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВИРОБНИЧА (ПЕДАГОГІЧНА) ПРАКТИКА

рівень вищої освіти другий (магістерський)

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

спеціальності:

014 Середня освіта (Технології)

освітньо-професійна програма

Середня освіта (Трудове навчання та технології. Інформатика)

Курач М.С., Омельчук О.В., Цісарук І.В., Шабага С.Б. **Виробнича (педагогічна) практика** [робоча програма для студентів другого (магістерського) рівня освіти галузі 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 014 Середня освіта (Технології) / М.С.Курач, О.В.Омельчук, І.В.Цісарук, С.Б. Шабага. Кременець; [б.в.], 12 с.

Розробники:

Курач Микола Станіславович – професор кафедри теорії і методики трудового навчання та технологій, доктор педагогічних наук, професор.

Омельчук Олександр Васильович – доцент кафедри теорії і методики трудового навчання та технологій, кандидат педагогічних наук, доцент.

Цісарук Ірина Василівна – завідувач кафедри теорії і методики трудового навчання та технологій, кандидат педагогічних наук, доцент.

Шабага Степан Богданович - доцент кафедри теорії і методики трудового навчання та технологій, кандидат педагогічних наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії і методики трудового навчання та технологій

Протокол №1 від «01» серпня 2024 року

Завідувач кафедри

І.В. Цісарук

1. Вступ

Виробнича (педагогічна) практика є складовою частиною професійної підготовки магістра за освітньо-професійною програмою 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології. Інформатика).

Головною метою практики є оволодіння здобувачами вищої освіти сучасними методами, формами організації праці в галузі їх майбутньої професії, формування у них на базі одержаних в Кременецькій обласній гуманітарно-педагогічній академії ім. Тараса Шевченка (далі - Академія), знань, професійних умінь, навичок і компетентностей для прийняття самостійних рішень у конкретних умовах роботи; сприяння підготовці фахівців, які були б спроможними самостійно реалізовувати освітні, виховні та інші завдання в процесі здійснення професійної діяльності відповідно до здобутої кваліфікації; оволодіння сучасними методами і формами діяльності, новими прогресивними технологіями; виховання потреби систематично поновлювати свої знання для підтримання власної конкурентоспроможності на сучасному ринку праці; формування у здобувачів освіти системи необхідних педагогічних умінь й навичок, фахових здібностей, особистісно-індивідуального стилю поведінки та діяльності, необхідних для майбутнього педагога.

Види, обсяги та терміни практик визначаються освітньо-професійною програмою підготовки фахівців, що відображається відповідно у навчальних планах і графіках навчального процесу.

Робочу програму виробничої (педагогічної) практики розроблено згідно з ОПП середня освіта (Трудове навчання та технології. Інформатика), навчальним планом та «Положенням про проведення практики здобувачів вищої освіти Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка», затвердженого на засіданні Вченої ради академії (протокол №1 від 31.08.2021 року). Положення розроблено відповідно до Закону України «Про вищу освіту» від 01.07. 2014 р. № 1556-VII; Указу Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні» № 1013/2005 від 04.07.2005 р.

Базами проходження виробничої (педагогічної) практики здобувачів вищої освіти є заклади загальної середньої освіти.

2. Опис компоненти ОПП

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна	
	Спеціальність 014 Середня освіта (Технології)		
Змістових модулів - 1	Освітньо-професійна програма підготовки Середня освіта (Трудове навчання та технології. Інформатика)	Курс	
Загальна кількість годин – 540 год.		1	1
		Семестр	
		1	1
Тривалість – у I семестрі 4 тижні для денної форми навчання, 3 тижні для заочної форми навчання	Рівень вищої освіти Другий (магістерський)	Лекції	
		-	-
		Практичні, семінарські	
		-	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		180 год.	180 год.
Вид контролю			
залік	залік		

3. Мета та завдання, компоненти ОПП

У процесі проходження виробничої (педагогічної) практики студенти вивчають навчально-виховний процес, знайомляться з системою роботи закладу загальної середньої освіти, з основними видами діяльності вчителів, методистів, всього викладацького колективу загалом, набувають первинні навички самостійної педагогічної діяльності, проводять спостереження та аналіз педагогічного процесу. Діяльність здобувачів вищої освіти під час виробничої (педагогічної) практики максимально наближена до реальної професійної діяльності.

Мета педагогічної практики студента рівня вищої освіти - другий (магістерський): поглиблення теоретичних знань про навчально-виховний процес в освітній установі; набуття і розвиток умінь і навичок педагогічної діяльності; закріплення на практиці теоретичних знань.

Завдання практики:

1. Формування у здобувачів освіти умінь спостерігати уроки технологій (трудового навчання), гуртка або позакласного заходу, виховного заходу та

аналізувати їх з метою поглиблення знань методики, розвитку дослідних, конструктивно-планувальних, комунікативно-навчаючих і організаційно-професійних вмінь майбутнього вчителя.

2. Оволодіння вміннями фіксованого спостереження за діяльністю вчителя та правильного її інтерпретування.

3. Формування вміння здійснювати різні види аналізу уроків технологій (трудового навчання), гуртка або позакласного заходу, виховного заходу.

4. Оволодіння вмінням визначати шляхи усунення помічених недоліків з урахуванням причин їх виникнення та конкретних умов навчання.

5. Оволодіння вмінням планувати навчально-комунікативну діяльність учнів на уроці та в позаурочній роботі.

6. Формування вміння реалізувати плани, творчо вирішувати педагогічні та методичні завдання у процесі навчання і виховання учнів.

7. Формування вміння вносити до планів методично правильні корективи з метою досягнення бажаного результату.

8. Ознайомлення з сучасним станом навчально-виховної роботи в школі, передовим педагогічним досвідом.

9. Виховання у здобувачів освіти стійкого інтересу до професії вчителя, потреби у педагогічній самоосвіті.

10. Вироблення творчого, дослідницького підходу до педагогічної діяльності.

11. Засвоєння здобувачами освіти педагогічної етики стосунків у педагогічному колективі, навчитись тактовно поводитися з колегами і персоналом, що їх обслуговує (різними за віком і досвідом, статтю та рівнем освіти), засвоїти педагогічну етику поведінки з учнями різного віку, особливості спілкування з колективом, окремими його групами, учнями різних типів.

У результаті проходження виробничої (педагогічної) практики здобувач вищої освіти повинен володіти компетентностями та досягти результатів навчання:

- Інтегральна компетентність:

Здатність особи розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі освіти, професійній педагогічній діяльності та/або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

- Загальні компетентності:

ЗК 1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 2. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 8. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 10. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

- Фахові компетентності:

ФК1. Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей з трудового навчання, технологій, інформатики, здійснення міжпредметних зв'язків.

ФК2. Здатність до пошуку ефективних шляхів мотивації учнів до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання).

ФК3. Здатність до забезпечення охорони життя й здоров'я учнів, їхньої активності в освітньому процесі та позаурочній діяльності.

ФК4. Здатність оперувати категоріально-поняттєвим апаратом сучасної психології та педагогіки, знання та розуміння специфіки їх явищ, методів, фундаментальних ідей та закономірностей суспільно-історичного становлення, впливу психолого-педагогічного знання на життєдіяльність людини та функціонування соціуму.

ФК5. Здатність до рефлексії й осмислення власних та інших систем професійних цінностей; розвитку професійних здібностей та практичних навичок.

ФК6. Здатність до графічного та вербального опису проєкту, розроблення проєктно-конструкторської документації, внесення й оформлення змін у зв'язку з корективами, які виникають у процесі реалізації проєкту в матеріалі.

ФК7. Здатність застосовувати знання сучасної техніки та технології, графічної грамотності, практичні вміння та навички проєктної, конструкторської, виробничої діяльності при розробці об'єктів практичної діяльності учнів.

ФК8. Здатність планувати технологічні процеси та проєктувати із використанням сучасних комп'ютерних технологій об'єкти технологічної діяльності.

ФК9. Здатність науково обґрунтовано організовувати роботу в шкільній майстерні (або кабінеті), контролювати і забезпечувати дотримання технології та раціональної експлуатації інструментів і технологічного обладнання.

ФК10. Здатність дотримуватись вимог охорони та безпеки праці, протипожежної безпеки, захисту довкілля.

ФК11. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з трудового навчання, технологій та інформатики.

ФК12. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології, у тому числі інформаційні, для забезпечення якості освітньо-виховного процесу в закладах освіти.

ФК13. Здатність до комплексного планування, організації та здійснення навчальних проєктів, підготовки аналітичної звітної документації, презентацій.

ФК14. Здатність до використання сучасних інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у освітній та дослідницькій діяльності, до формування інформаційно-цифрової компетентності здобувачів освіти.

ФК17. Здатність до критичного аналізу власної педагогічної діяльності, до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання і саморозвитку.

ФК18. Здатність застосовувати в професійній діяльності хмарні та мережеві інформаційні технології, сучасні методи програмування, електронні бібліотеки і пакети прикладних програм.

- Програмні результати навчання:

- ПРН1 Знання та розуміння особливостей організації освітнього процесу в закладах освіти.
- ПРН2 Володіння методикою проєктування змісту навчання і технологіями його реалізації.
- ПРН3 Володіння знаннями щодо сутності наукового пізнання та основами фундаментальних і прикладних наук.
- ПРН4 Знання і уміння здійснювати заходи щодо покращення освітнього процесу з урахуванням індивідуальних особливостей здобувачів освіти.
- ПРН5 Уміння вибирати й застосовувати інноваційні технології навчання для реалізації освітньої мети.
- ПРН6 Уміння розробляти методику та план наукового дослідження; оформляти результати наукових досліджень; здійснювати апробацію їх результатів.
- ПРН7 Здатність аналізувати результати власної педагогічної діяльності та розробляти програму професійного саморозвитку.
- ПРН8 Знання основних вимог охорони праці в закладах освіти, основ безпечного використання навчального обладнання.
- ПРН9 Уміння розробляти й оновлювати навчально-методичне забезпечення закладу освіти.
- ПРН10 Уміння й навички розробляти і застосовувати засоби діагностики для оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.
- ПРН11 Уміння ефективно комунікувати з іншими, формувати сприятливий соціально-психологічний клімат у спільноті педагогічного колективу, формувати команду, мотивувати інших до досягнення поставлених цілей, психологічно аналізувати педагогічну діяльність.
- ПРН12 Здатність застосовувати ефективні методи стимулювання й активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти в урочний та позаурочний час.
- ПРН13 Володіння знаннями, уміннями і навичками застосування сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій.
- ПРН14 Вміння організовувати та здійснювати керівництво проєктно-технологічною діяльністю учнів з використанням інформаційно-комп'ютерних технологій.
- ПРН15 Розуміння місця та взаємозв'язків трудового, профільного навчання та інформатики в системі інших освітніх компонентів.
- ПРН16 Вміння використовувати програмне забезпечення для аналізу та обробки інформації.
- ПРН17 Здатність розв'язувати прикладні завдання з інформатики, трудового навчання й технологій з використанням програмних засобів.
- ПРН18 Уміння застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.
- ПРН19 Здатність управляти технологічними та навчальними процесами, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів.

- ПРН20 Уміння застосовувати закони науки і техніки у процесі навчальної роботи та проектно-технологічної діяльності.
- ПРН21 Знання та розуміння основ графічної підготовки, оформлення креслень, конструювання та моделювання з використанням систем апаратного проектування.
- ПРН22 Уміння і навички з підготовки, організації та проведення занять з трудового навчання, технологій та інформатики у закладах загальної середньої освіти.
- ПРН23 Розуміння наукових основ організації освітнього процесу з трудового навчання та технологій, інформатики, здатність проводити науково-педагогічні дослідження з метою удосконалення процесу навчання та викладання.

4. Програма компоненти ОПП

Виробничу (педагогічну) практику здобувачі вищої освіти проходять на 1 курсі у 1 семестрі у закладах загальної середньої освіти з відривом від навчання.

Тривалість педагогічної практики - 4 календарних тижнів (для заочної форми навчання – 3 тижні). Після закінчення педагогічної практики студент зобов'язаний здати на перевірку методисту Академії документацію в 3-денний термін, а у 10-денний термін проводиться підсумкова конференція та захист студентами результатів проходження ними педпрактики.

Зміст практики.

У процесі педагогічної практики студенти повинні вивчити:

- основні документи, якими визначають роботу навчального закладу (правила внутрішнього розпорядку, календарно-тематичний план, програми, перспективний план навчально-виховної роботи);
- склад педагогічного колективу, права і обов'язки директора і його заступників, зав. методичним кабінетом, викладачів та класних керівників;
- навчально-матеріальну базу для навчання, виховання та розвитку учнів (кабінети, лабораторії, навчальні майстерні);
- особливості планування та обліку навчально-виховної роботи, основну документацію (розклад, плани, програми, графіки, журнали, звіти);
- організацію навчально-виховного процесу в освітньому закладі загалом та основних його ланок: теоретичне навчання, курсове та дипломне проектування, всі види практик.

Упродовж першого тижня педагогічної практики здобувачі освіти ознайомлюються з закладом освіти, відвідують заняття викладачів, налагоджують контакти з учнями, з якими працюватимуть, планують проведення навчальних занять, виховних заходів, ведуть щоденники педагогічної практики. За цей період студенти-практиканти разом із викладачами освітнього закладу, класними керівниками складають графік навчально-виховних заходів.

Наступні тижні студенти виконують заплановану роботу, набувають досвіду педагогічної діяльності, оволодівають базовими уміньми і навичками.

Навчальні заняття, виховні заходи аналізують та оцінюють відразу ж після їх проведення. Під час обговорення першим виступає студент, який проводив

навчальне заняття чи виховний захід. Він аналізує організацію навчальної й позакласної діяльності учнів та педагогічної взаємодії з ними, вказує на свої досягнення, труднощі, невдачі тощо. Потім виступають присутні викладач та інші особи, які відвідували заняття.

Навчальна діяльність

Семестр	База практики	ДЕННА ФОРМА НАВЧАННЯ		ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ	
		Відвідування занять	Розробка розгорнутих планів-конспектів та проведення навчальних занять	Відвідування занять	Розробка розгорнутих планів-конспектів та проведення навчальних занять
1	ЗЗСО	не менше 6 уроків у 9-11 класах та проаналізувати їх	не менше 10 уроків у 9-11 класах, 6 з них – залікові.	не менше 4 уроків у 9-11 класах та проаналізувати їх	не менше 8 уроків у 9-11 класах, 4 з них – залікові

5. Критерії оцінювання

90-100 балів, відмінно», А. Ставиться у тому випадку, коли навчально-виховна робота здійснена здобувачем на високому рівні; здобувач проявив себе як організований, творчий, сумлінний під час виконання різних видів роботи в освітньому закладі, де проходив практику, знає і вміє застосовувати в освітньому процесі сучасні педагогічні технології та нові інформаційні засоби навчання, завоював повагу та авторитет серед студентів, учнів, викладацького колективу, методистів; здав у визначений термін правильно оформлену документацію.

82-89 балів, «дуже добре», В. Ставиться у «тому випадку, коли навчально-виховна робота проведена здобувачем на достатньому рівні, здобувач допустив деякі методичні помилки в освітньому процесі, але зміг самостійно їх виправити або пояснити їх причину під час аналізу заняття; у ході педпрактики здобувач не допускав недисциплінованості, шаблонності на всіх ділянках роботи; про його педагогічну діяльність добре відізналися студенти, учні, педагогічний колектив освітнього закладу, методист; здав у визначений термін правильно оформлену документацію.

75-81 балів, «добре», С. Ставиться у тому випадку, коли навчально-виховна робота проведена на достатньому рівні; здобувач допустив незначні методичні помилки в освітньому процесі, проте не завжди зміг самостійно їх виправити або пояснити в процесі аналізу заняття їх причину; у ході педпрактики здобувач був дисциплінованим, виконавчим, самостійним, критичним на всіх ділянках роботи; одержав добрі відгуки від студентів, педагогічного колективу освітнього закладу, методиста; здав вчасно документацію, у яку можуть бути внесені незначні доповнення і поправки за вказівкою методиста.

67-74 балів, «достатньо», D. Ставиться у тому випадку, коли навчально-виховна робота проведена на задовільному рівні, здобувач проявив себе як

організований, дисциплінований, але недостатньо самостійний та ініціативний; загальна характеристика діяльності здобувача під час практики «задовільна», із невеликим запізненням здав документацію.

60-66 балів, «задовільно», Е. Ставиться здобувачу в тому випадку, коли навчально-виховна робота проведена на задовільному рівні (переважають задовільні оцінки на всі види роботи). Проявив себе як недостатньо організований і дисциплінований, безініціативний; здав невчасно документацію, яка потребує доповнень і поправок.

35-59 балів, «незадовільно» (з обов'язковим повторним проходженням практики), FХ. Відсутня системність у роботі здобувача. Виконав на низькому професійно-методичному рівні навчальну, методичну роботу передбачену програмою з практики. Допускав помилки, пов'язані зі знанням навчальної дисципліни, методикою проведення занять. Виконував дії в освітньому процесі без достатнього теоретичного усвідомлення. Здав документацію з великим запізненням, допустивши при цьому значні помилки в її оформленні.

1-34 балів, «незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом), F. Програма практики виконана частково. Студент не здав документації.

Студент, який не виконав програму переддипломної практики без поважних причин, відраховується з Академії. Якщо програма практики не виконана студентом з поважної причини, йому надається можливість пройти практику повторно.

Підсумкова оцінка здобувача за виробничу (педагогічну) практику визначається як середньозважена оцінки його діяльності на базі практики, якості виконання індивідуального та науково-педагогічного завдань, змісту та оформлення щоденника та звітної документації, презентації результатів практики (довіді та відповідей на запитання членів комісії).

Вагові коефіцієнти для оцінювання виробничої (переддипломної) практики

№	Вид діяльності	К-сть балів
I.	ОЦІНКА КЕРІВНИКА ВІД БАЗИ ПРАКТИКИ	35
1.	Навчально-методична готовність до занять (підготовка конспектів, підбір наочності)	5
2.	Проведення навчальних занять	20
2.1	<i>Володіння навчальним матеріалом</i>	5
2.2	<i>Володіння методами і прийомами навчання</i>	5
2.3	<i>Застосування новітніх технологій навчання</i>	5
2.4	<i>Володіння психолого-педагогічними прийомами роботи з учнями</i>	5
3.	Проведення позакласних заходів	5
3.1	<i>Змістовність проведених заходів</i>	2
3.2	<i>Володіння навчальним матеріалом з проведених заходів</i>	1
3.3	<i>Володіння методами і прийомами проведення позакласних заходів</i>	2
4.	Оформлення документації (конспектів занять,	5

	конспектів гуртка або позакласного заходу, щоденників)	
II.	ОЦІНКА КЕРІВНИКА ВІД КАФЕДРИ	45
1.	Оформлення документації (конспектів занять, гуртка або позакласного заходу)	20
1.1.	Організаційна характеристика уроку	10
1.1.1.	Тип, структура, етапи уроку (актуальність, мотивація, сприймання, осмислення, узагальнення, домашнє завдання, перевірка знань та ін.);	4
1.1.2.	Логічна послідовність уроку, відповідність етапів меті уроку	3
1.1.3.	Активний, розвиваючий характер уроку, залучення учнів до роботи на уроці, забезпеченість уроку	3
1.2.	Дидактична характеристика уроку	10
1.2.1.	Відповідність мети уроку його змісту та структурі	3
1.2.2.	Аналіз змісту навчального матеріалу, використання виховних можливостей	3
1.2.3.	Аналіз методів і прийомів навчання на уроці	2
1.2.4.	Ефективність використання різних видів наочності	2
2.	Фіксація спостережень та аналіз відвіданих уроків, відвіданих заходів (гуртка або позакласного заходу), відображення ходу та результатів самостійно проведених виховних заходів. Оформлення щоденників	10
3.	Дотримання технічних вимог до оформлення документації. Охайність оформлення документації	5
4.	Складання психолого-педагогічної характеристики на клас	10
4.1	Обґрунтування використання системи методів педагогічної діагностики	3
4.2	Систематичність вивчення учня та фіксація результатів	4
4.3	Повнота та системність психолого-педагогічної характеристики	3
III	ЗАХИСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ	25
1.	Представлення відео та фото матеріалів, презентація проходження практики	20
2.	Виконання студентом творчих робіт за власним бажанням	5
Сума:		100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За 100-бальною шкалою	За національною шкалою
A	90-100	Відмінно
B	82-89	Добре
C	75-81	Добре
D	67-74	Задовільно

E	60-66	Задовільно
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом

6. Рекомендована література

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII (із змінами згідно Закону України № 1369-IX від 30.03.2021 р.). Офіційний вісник України. 2017. № 78. Ст. 2392.
2. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII (із змінами згідно Закону України № 1369-IX від 30.03.2021 р.). Відомості Верховної Ради. 2014. № 37-38. Ст. 2004.
3. Про затвердження Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України: Наказ Міністерства освіти України № 93 від 08.04.93 (із змінами згідно з Наказом Міносвіти N 351 від 20.12.94 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93#Text>
4. Про практичну підготовку студентів: Лист Міністерства освіти і науки України від 07.02.2009 р. № 1/9-93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v9-93290-09#Text>
5. Рекомендації про проведення практики студентами вищих навчальних закладів України: Рішення вченої ради Державної наукової установи «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти» Міністерства освіти і науки України від 24.04.2013 р., протокол № 5. URL : https://ifk.pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/sites/8/2018/03/recom_IZO.pdf
6. Положення про організацію освітнього процесу в Кременецькій обласній гуманітарно-педагогічній академії ім. Тараса Шевченка. Кременець.. URL: https://kogpa.edu.ua/images/main_dir/polozhennya/pro-org-osvit-processu.pdf
7. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка. Кременець. URL: https://kogpa.edu.ua/images/main_dir/polozhennya/polozhennya-pro-praktyku.pdf
8. Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Трудове навчання та технології. Інформатика)». КОГПА ім. Тараса Шевченка. https://kogpa.edu.ua/images/main_dir/OPP/2023/mast/TRUD_INF.pdf